

Revista Electrònica

Educativa i Socioeducativa

Universitat de les
Illes Balears
Instituts d'Investigació
de l'Educació

Índex

UNIVERSITAT

Aproximació a la mesura ECTS i disseny de mecanismes d'avaluació de les competències socio-profesionals a l'Enginyeria Tècnica Industrial.....	3
Tomeu Alorda, Jaume Verd Martorell i Guillermo Rodríguez-Navas González	4
Enseñanza de materias jurídicas en inglés siguiendo el método del caso: una experiencia.....	27
Anselmo Martínez Cañellas	27

INVESTIGACIONES

Perquè cal canviar el model de gestió dels centres educatius per a millorar els resultats de l'aprenentatge dels alumnes	37
Joan Ras i Jansà,.....	37
Contextos de colaboración familia-escuela durante la primera infancia.....	45
Marisa Mir Pozo, Margalida Batle Siquier y Marta Hernández Ferrer	46

AVALUACIONS METODOLÒGIQUES

Automatismes en l'adquisició de la lectura a l'educació infantil.....	69
Joan Miquel Pintado Díaz	69
Treball comunitari: treball socioeducatiu en xarxa.....	91
Lluís Ballester Brage i Antonio Muñoz	91
Els joves en un centre d'acollida de baixa exigència	109
José María Piñeiro Rodríguez,	109
«Aprender a estimar», un programa de prevenció de la violència de gènere destinat a les noies del centre socioeducatiu «Es Pinaret».....	119
Elisa Ribas Galumbo i Marta Escoda Trobat	119

RESSENYES

L'aprenentatge significatiu a l'aula.....	129
Antoni Ballester	129

Revista Electrònica

IN investigació
novació

Educativa i Socioeducativa

L'aprenentatge significatiu a l'aula

Universitat de València
Institut de Recerca
de l'Educació

Antoni Ballester
Santiago Vicente

L'aprenentatge significatiu a l'aula

Antoni Ballester
Santiago Vicente

Per citar l'article

"A. Ballester i S. Vicente (2009). La L'aprenentatge significatiu a l'aula. *IN. Revista Electrònica d'Investigació i Innovació Educativa i Socioeducativa*, V. 1, n. 1, PÀGINES 129-132. Consultado en

http://www.in.uib.cat/pags/volumenes/vol1_num1/t-ballester/index.html en (poner fecha)"

Context de l'article

- L'aprenentatge significatiu a l'aula
(http://www.in.uib.cat/pags/volumenes/vol1_num1/t-allester/docs/202630.pdf)
- Entrevista a Antoni Ballester i Maria del Cristo Alonso
(http://www.in.uib.cat/pags/volumenes/vol1_num1/t-ballester/docs/Entrevista.mp3)
- L'Aprenentatge significatiu a Matemàtiques
(http://www.in.uib.cat/pags/volumenes/vol1_num1/t-ballester/docs/aprenentatge-siginicatiu.ppt)

Una revolució silenciosa en l'àmbit educatiu: l'aprenentatge significatiu

Fa molt poc temps, prop d'un centenar de professors i estudiants vàrem tenir el privilegi de ser testimonis del nou escenari de l'educació en un futur ben pròxim. Així, la *Jornada d'Aprenentatge Significatiu i Mapes Conceptuals*, que tingué lloc a la Universitat de les Illes Balears els dies 7 i 8 de novembre, va aconseguir reunir, durant dues sessions il·lusionadores, diferents professionals de l'educació per tal de conèixer la densitat i la potència que alberga el concepte d'aprenentatge significatiu. La jornada la varen organitzar conjuntament l'Institut de Ciències de l'Educació (Universitat de les Illes Balears) i la Direcció General d'Innovació i de Formació del Professorat de la Conselleria d'Educació i Cultura (Govern de les Illes Balears). El públic assistent estava format, bàsicament, per professorat d'educació secundària, mestres d'educació primària i per estudiants de Pedagogia i altres titulacions afins, sense que faltàs la presència oportuna d'alguns dels responsables de les diferents institucions públiques, com és el cas d'alguns components de la Direcció General d'Innovació i Formació del Professorat, i del director del Centre de Professors d'Eivissa, responsable de la traducció al català de l'eina tecnològica coneguda com a *CmapTools*.

L'objectiu principal de la jornada va consistir a reflexionar sobre el concepte d'aprenentatge significatiu i, així mateix, donar a conèixer una eina tecnològica de gran utilitat per a l'exercici de la funció docent, el programa informàtic *CMapTools*. Però no va haver de passar massa temps perquè l'auditori percebés que aquests dos conceptes, aprenentatge significatiu i *CMapTools*, alberguen tota una filosofia de l'aprenentatge, al voltant de la qual s'agrupa aquest equip d'investigadors.

La jornada va estar intel·ligentment dissenyada perquè el públic assistent pogués entrar en contacte directe amb el discurs dels diferents ponents, els quals varen estar més que a l'altura en la seva difícil responsabilitat de transmetre entusiasme per una aposta sòlida cap al canvi metodològic a l'aula. D'aquesta manera, la jornada va estar dividida en tres sessions plenàries, totes orientades a experiències pràctiques a l'aula, i una taula rodona en què es varen extreure conclusions valuoses de les quals s'hauria de prendre bona nota, sobretot les institucions competents en matèria d'educació.

Així, la primera sessió, titulada «Com podem fer que l'alumne aprengui significativament. Una experiència de formació docent», va ser a càrrec de María del Cristo Alonso, coordinadora de l'equip tècnic dels centres d'atenció preferent del Govern de les Illes Canàries. La ponent especialista va exposar, amb l'ajuda sempre útil d'una amable presentació en PowerPoint, l'experiència de formar professors per al canvi metodològic. La base d'aquest canvi metodològic rau en la immersió i

en el procés d'ensenyament-aprenentatge. La seva contribució, de caràcter netament pràctic, es va concentrar en els resultats obtinguts en la matèria de Matemàtiques en el cicle de primària. D'aquesta manera, a partir de la unitat temàtica de la superfície, va exposar de manera detallada les diferents variables que va posar en pràctica per tal d'estimular l'alumnat i garantir, així, un aprenentatge significatiu. En aquest sentit, variables i estratègies pròpies d'aquest paradigma educatiu, com ara relacionar aprenentatges nous amb els previs, formular preguntes obertes, dissenyar activitats basades en temes de la vida quotidiana, elaborar un mapa conceptual únic i consensuat, relacionar el tema de la superfície amb altres temes del currículum, potenciar l'observació directa i indirecta o treballar amb materials atractius i creatius, conformen, a grans trets, la pràctica educativa aplicada. Els resultats, com es pot suposar, són ben positius: hi ha un procés de desenvolupament harmònic de la personalitat i es garanteix un aprenentatge integral.

La tercera sessió, ja dissabte de matí, va anar a càrrec de Fermín González García, catedràtic de Didàctica de les Ciències Experimentals a la Universitat Pública de Navarra, professor visitant al King's College i, així mateix, professor visitant a Cornell (Estats Units). La seva contribució, titulada «El mapa conceptual. Recurs per a l'educació del segle XXI», es va centrar a descriure les múltiples aplicacions potencials que presenta el recurs educatiu conegut com a *CMapTools*, recurs ideat i desenvolupat pel prestigiós científic nord-americà Joseph Novak, pare espiritual i intel·lectual d'aquesta filosofia d'aprenentatge, el qual, dit sigui de passada, va ser present a la jornada per mitjà de les tecnologies de comunicació virtual. El Dr. González, a partir d'un brillant i suggestiu discurs ple d'optimisme intel·ligent («tu pots ser el motor del canvi», va afirmar en diverses ocasions), va seduir tot l'auditori, el qual li ho va agrair amb un seguit de qüestions i dubtes, àvids de trobar resposta segura en la seva natural inclinació de pensar en positiu cap al canvi metodològic. La seva argumentació, sòlida i convincent, no va caure en cap moment en el victimisme fàcil d'una part de la comunitat educativa, sense que això excloués una justa crítica als responsables polítics en matèria d'educació.

Finalment, la jornada va concloure amb una taula rodona titulada «L'aprenentatge significatiu i els mapes conceptuais: estat de la qüestió», en què els especialistes ressenyats i altres dos exponents de l'aprenentatge significatiu, ambdós valencians, el Dr. Enric Ramiro, professor d'infantil i primària, de secundària, d'universitat i d'adults, i el Sr. Manel Rico, professor de primària com a pedagog terapeuta (PT), varen tenir l'oportunitat de poder contrastar els diferents punts de vista i, sobretot, d'establir una sèrie de conclusions generals sobre el concepte d'aprenentatge significatiu i sobre l'ús dels mapes conceptuais a l'aula. De totes les conclusions assenyalades, tal vegada hauríem de destacar-ne per damunt de tot tres: en primer lloc, la necessitat irreversible d'un canvi metodològic com a resposta a l'anomenada societat de la informació i del coneixement. En segon lloc, la necessitat de llegir, formar-se, investigar sobre l'aprenentatge significatiu, abans de llençar-se a l'aplicació a l'aula d'aquesta poderosa eina d'aprenentatge. Finalment, la constatació que l'ús de mapes conceptuais a l'aula contribueix a augmentar el grau de satisfacció personal tant en l'alumnat com en el professorat, en virtut de la seva estructura transparent, sense errors conceptuais.

Santiago Vicente Llavata

Universitat de València